

**Kandidatarbeten
i skogsvetenskap**
Fakulteten för skogsvetenskap

2012:5

**Enskilda skogsägares mål på avdelningsnivå
– en kvalitativ studie**

Individual forest owners' objectives on stand level – a qualitative study

Bildkällor: se nästa sida.

Emma Berglund och Hilma Nilsson

Sveriges
lantbruksuniversitet

Enskilda skogsägares mål på avdelningsnivå - en kvalitativ studie

Individual forest owners' objectives on stand level - a qualitative study

Författare: Emma Berglund och Hilma Nilsson

Bildkällor: se nästa sida.

Självständigt arbete 15 högskolepoäng
Institutionen för skogens ekologi och skötsel
2012 Umeå

Bildkällor

Tillgängliga online: 2012-04-22.

1	2	3	4	5
6	7	8	9	

1. <http://nordmyran.se/wp-content/uploads/2008/11/vitrygg-fredrik-wilde.jpg>
2. <http://www.runristare.se/galleri/20i-gudar.html>
3. <http://eliiinas.blogg.se/2011/september/ved.html>
4. <http://skrallunge.blogg.se/2011/june/ute-lekt-i-skogen-med-tyra-3.html>
5. <http://www.myra.eu/akerbar.html>
6. <http://blogg.vk.se/Vindeln/2010/09/10/algen-i-skogarna-188207>
7. <http://phantazia.blogg.se/category/familjeliv-5.html>
8. Eget album
9. <http://www.aj-maskin.se/Skog.htm>

Enhet	Institutionen för skogens ekologi och skötsel
Författare	Emma Berglund och Hilma Nilsson
Titel, Sv	Enskilda skogsägares mål på avdelningsnivå - en kvalitativ studie
Titel, Eng	Individual forest owners' objectives on stand level - a qualitative study
Nyckelord	Skogsbruksplan, målformulering, måldiskussion, nytta
Handledare	Erik Wilhelmsson, Institutionen för skoglig resurshushållning
Examinator	Tommy Mörling, Institutionen för skogens ekologi och skötsel
Kurstitel	Kandidatarbete i skogsvetenskap
Kurskod	EX0592
Program	Jägmästarprogrammet
Omfattning på arbetet	15 hp
Nivå och fördjupning på arbetet	G2E
Utgivningsort	Umeå
Utgivningsår	2012

FÖRORD

Vår handledare Erik Wilhelmsson efterfrågade underlag för att kunna vidareutveckla analyserna i Heureka PlanWise. Tillsammans kom vi fram till att vi skulle prova och utvärdera en metod för måldiskussion med enskilda skogsägare, som förhoppningsvis kan bli en del av detta underlag.

Vi vill tacka vår handledare Erik Wilhelmsson för stöd och givande diskussioner. Vi vill också rikta ett varmt tack till alla skogsägare som har ställt upp på intervjuerna.

Umeå 18 april 2012

Emma Berglund och Hilma Nilsson

SAMMANFATTNING

Enskilda skogsägare äger hälften av Sveriges produktiva skogsmarksareal. Forskningsstudier visar att skogsägare har fler mål med sin skog än högsta nuvärde, och att åtgärdsförslagen i skogsbruksplanen inte alltid stämmer överens med skogsägarens mål.

Genom en kvalitativ intervjustudie förde vi en måldiskussion på avdelningsnivå med avsikt att göra målformuleringen mer specifik. Vi ställde frågor om skogsägarnas mål på avdelningsnivå, vilken skogsskötsel de bedriver för att nå målen samt hur denna skötsel får påverka nuvärdet av fastigheten. Utifrån resultaten av intervjuerna analyserade vi vad som styr var målen placerar sig i landskapet och om målen på avdelningsnivå är förenliga med de övergripande målen för fastigheten.

Många av skogsägarna ställde sig frågande till tanken att prata om mål på avdelningsnivå, och hade inte alltid sina mål tydligt definierade. Under diskussionen kom det dock fram mål som skogsägaren har för specifika avdelningar samt för hela fastigheten.

I de flesta fall är skogsägarnas skogsskötsel förenlig med deras mål. De flesta tänker inte på hur mycket deras skötsel får påverka fastighetens nuvärde.

Utifrån vår analys anser vi att målets placering styrs av en kombination av skogstillståndet och var avdelningen ligger.

Målen på avdelningsnivå är förenliga med de övergripande målen för fastigheten då vi uppfattat det som att det övergripande målet inte är konstant över hela fastigheten.

I slutändan kom vi fram till att det går att föra en måldiskussion på avdelningsnivå. Vi anser att målformuleringen blir mer specifik och att fler av skogsägarens mål kommer fram med denna metod än när man diskuterar mål på fastighetsnivå.

Nyckelord: Skogsbruksplan, målformulering, måldiskussion, nytta.

SUMMARY

Half of Sweden's productive forest land is owned by individual forest owners. Research studies show that forest owners have more objectives with their forest than a high net present value, and that the suggestions of the forest management plans doesn't always correspond to the forest owners' objectives.

Through a qualitative study we conducted a discussion about objectives at stand level with the aim of making a more specific formulation of the forest owners' objectives.

We asked about the forest owners' objectives at stand level, what forest management they conduct in order to achieve the objectives and how this management affects the net present value of the property. Based on the results of the interviews, we analyzed what kind of factors decide where the objectives place themselves in the landscape and if the objectives at stand level are consistent with the overall objectives for the property.

Many forest owners questioned the idea of talking about objectives at stand level, and they didn't always have their objectives clearly defined. During the discussion, however, we learned about objectives placed in specific stands as well as objectives regarding the entire property.

In most cases, the forest owners' forest management is consistent with their objectives. The majority don't realize how much their management may affect the property's net present value.

Based on our analysis, we believe that the objectives' location depends on a combination of the forest condition and where the stand is located.

We think that the overall objective isn't constant over the entire property and therefore the objectives at stand level are consistent with the overall objectives for the property.

Our conclusion is that it's possible to conduct a discussion about objectives at stand level. We believe that the formulation of the objectives becomes more specific with this method than when objectives are discussed at property level.

Keywords: Forest management plan, formulation of objectives, discussion about objectives, utility.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	7
2. MATERIAL OCH METODER	8
3. RESULTAT	11
3.1 Skogsägarnas övergripande mål	16
3.2 Tänker enskilda skogsägare på hur mycket målet får påverka nuvärdet av fastigheten?	17
3.3 Hur skiljer målen mellan olika avdelningar, är det avdelningens placering eller skogstillståndet i sig som avgör var målen finns?	17
4. DISKUSSION	19
4.1 Går det att föra en måldiskussion på avdelningsnivå? Är den skogsskötsel skogsägaren bedriver i avdelningen förenligt med målet?.....	19
4.2 Tänker enskilda skogsägare på hur mycket målet får påverka nuvärdet av fastigheten?	24
4.3 Hur skiljer målen mellan olika avdelningar, är det avdelningarnas placering eller skogstillståndet i sig som avgör var målen finns?	24
4.4 Är målen på avdelningsnivå förenliga med de övergripande målen för fastigheten?	25
4.5 Diskussion kring metod och felkällor	25
4.6 Slutsatser	26
5. REFERENSER	27
Bilaga 1	30
Bilaga 2	31
Bilaga 3	34

1. INLEDNING

I Sverige ägs 50 % av den produktiva skogsmarksarealen av enskilda ägare. Dessa skogsägare definieras enligt Skogsstyrelsen som "fysiska personer, dödsbon och bolag som ej är aktiebolag" (Skogsstyrelsen 2011:362). Det är därmed en stor andel av Sveriges skogsmarksareal som ägs och sköts av privatpersoner.

Enligt den ekonomiska teorin kallad "The economic man" eller "Homo economicus" bör en skogsägare alltid sträva efter högsta möjliga måluppfyllelse från sitt skogsäggande. Ett mål man ofta pratar om i samband med skog är dess nuvärde. Detta innebär att man diskonterar alla framtida kostnader och intäkter till dagens datum. Man kan säga att nuvärdet är vinsten av en investering. Ju högre nuvärde desto större vinst. Olika handlingsalternativ leder till olika nuvärden och rådet som ges är att välja det alternativ som ger högsta nuvärde (Wibe 2012). Många forskningsstudier visar att skogsägarna har fler mål med sin skog än högsta nuvärde (Boyd 1984, Lönnstedt 1997 & Ingemarsson 2004). Andra mål kan exempelvis vara tillgång till brännved (Lidestav & Nordfjell 2002), boendemiljö och landskapsbild (Lönnstedt 1997), naturvärden (Persson 2000) och svamp- och bärplockning (Ingemarsson 2004).

Många skogsägare använder sig av en skogsbruksplan för att få åtgärdsförslag till skötseln av deras skog. Dessa åtgärdsförslag borde logiskt sett vara knutna till skogsägarens mål, men studier har visat att detta inte alltid stämmer. Sonesson, Eriksson och Pettersson (2006) menar att skogsbruksplanerna inte är optimalt anpassade för att fånga upp skogsägarens mål eller ge åtgärdsförslag som passar målen. Att det tar tid att utreda skogsägarens mål och därmed är kostsamt samt att skogsägaren inte har definierat sitt mål tillräckligt tydligt är förklaringar som Wilhelmsson (2011) nämner. Det har även visat sig att den prioritering av mål som skogstjänstemän tror att skogsägaren har inte alltid stämmer överens med verkligheten (Mattsson, Boman & Kindstrand 2003).

Vi tror att det är vid formuleringen av skogsägarens mål som problemet uppstår. Flertalet av de studier vi nämnt bygger på undersökningar av skogsägares mål sett över hela deras skogsfastighet. Vi tänker oss att det kan vara lätt att tappa bort eller överskatta vilka hänsyn man vill ta då man som skogsägare ska formulera målen för hela sin fastighet. Vi är intresserade av att undersöka om det går att utveckla metoden för målformulering och göra den mer specifik.

Studiens övergripande syfte är att prova och utvärdera en metod för den enskilda skogsägarens målformulering. Metoden som ska undersökas är att föra en måldiskussion på avdelningsnivå. Detta kommer göras genom kvalitativa intervjuer med enskilda skogsägare i Umeå med omnejd. De specifika frågor vi vill svara på är:

- Går det att föra en måldiskussion på avdelningsnivå?
- Är den skogsskötsel skogsägaren bedriver i avdelningen förenligt med målet?
- Tänker enskilda skogsägare på hur mycket målet får påverka nuvärdet av fastigheten?
- Hur skiljer målen mellan olika avdelningar, är det avdelningarnas placering eller skogstillståndet i sig som avgör var målen finns?
- Är målen på avdelningsnivå förenliga med de övergripande målen för fastigheten?

Arbetet kommer resultera i en utvärdering av den prövade metoden samt exempel på hur enskilda skogsägare resonerar kring mål på avdelningsnivå.

2. MATERIAL OCH METODER

Som metod valde vi att genomföra kvalitativa intervjuer med enskilda skogsägare. En kvalitativ studie var lämplig då vi ville försöka förstå skogsägarnas sätt att resonera och urskilja deras handlingsmönster (Trost 2005). På grund av tid och omfattning på arbetet begränsade vi oss till att göra högst 20 stycken intervjuer. Urvalet av skogsägare gjordes av Norra skogsägarna ur deras medlemsbas, under följande förutsättningar:

- Bostadsadress nära Umeå.
- Skogsfastigheten kunde vara belägen var som helst.
- En ägare eller ägande tillsammans med make/maka/sambo.
- Aktuell skogsbruksplan (högst 10 år gammal).

Motiven till dessa förutsättningar var att vi skulle ha möjlighet att besöka skogsägaren för att genomföra intervjun. Vi ville ha en aktuell skogsbruksplan att utgå ifrån för att få en överblick av de aktuella skötselåtgärderna men även för att underlätta för skogsägaren. Vi ville att fastigheten skulle ha endast en ägare, undantaget make, maka, sambo, för att underlätta måldiskussionen (Lidestav & Nordfjell 2002).

Vi inledde kontakten med skogsägarna genom att skicka ett brev där vi berättade om oss själva, vårt arbete samt vår önskan att intervjua dem (bilaga 1). Ett par dagar efter att de mottagit brevet kontaktade vi dem per telefon för att boka in en tid och plats för intervjun. Inför intervjuerna med skogsägarna utvecklade vi ett intervjuformulär (bilaga 2) för oss själva att utgå ifrån och att använda som stöd under intervjuerna. Formen för intervjun har låg grad av standardisering, det vill säga till vilken grad frågorna och situationen är densamma för alla intervjuade, och hög grad av strukturering, det vill säga att vi har en struktur i frågorna och håller oss till vårt specifika ämne (Trost 2005).

Vi inledde intervjun med att berätta om syftet med vår uppsats och vilken frågeställning vi ville besvara. Vi gjorde klart hur resultatet av intervjun skulle användas och att deras svar skulle behandlas anonymt. Därefter utgick vi från intervjuformulärets frågor. De första frågorna var bakgrundsvariabler; korta, enkla frågor om respondenten som är av betydelse för analysen av materialet (Lantz 1993). Sedan gick vi in på frågan om skogsägarens mål på avdelningsnivå. Till hjälp hade vi deras skogskarta med avdelningarna utmärkta. Vi förklarade att utgångspunkten är att de har högsta nuvärde som mål i varje avdelning, och att vi ville veta om de hade något mål utöver det i någon avdelning. Detta för att dra bort fokus från nuvärde och fokusera diskussionen på övriga mål.

Vi visade skogsägarna en lista på de mål vi funnit i litteraturen och som kan tänkas vara av relevans för den enskilda skogsägaren. I många undersökningar används begreppet "nytta". Vi valde att använda ordet "mål" i vår undersökning. Dessa två ord skulle kunna skilja sig i mening för skogsägaren (de ser nyttan med något, men ser det inte som ett mål), men vi tror att de överensstämmer i de flesta fall. Vi kompletterade med 'annan rekreation' och 'annan nytta' för att fånga upp eventuella andra mål en skogsägare kan tänkas ha. Följande mål fanns på den mållistan:

Naturvärden/biologisk mångfald

Skapa möjligheter för eller bevara ett rikt växt- och djurliv. Ägarens intresse för naturen och nya ekologiska kunskaper har stimulerat hänsynstagande till naturvärden (Persson 2000).

Kulturvärden

Skapa möjligheter för eller bevara kulturvärden. Ägarnas intresse för fastighetens historia har ofta stimulerat hänsynstagande till kulturminnen (Persson 2000).

Tillgång till brännved

Ved för husbehov är en av de viktigaste nyttorna för enskilda skogsägare (Lidestav & Nordfjell 2002).

Boendemiljö och landskapsbild

Boendemiljö är en av de viktigaste nyttigheterna för skogsägare (Lidestav & Nordfjell 2002). En tilltalande miljö nära sin bostad, med till exempel en viss typ av skog eller en vacker landskapsbild. Estetik har visat sig viktigt för många skogsägare (Lönnstedt 1997).

Svamp- och bärplockning

Möjliggöra svamp- och bärplockning på sin fastighet. Skötseln av skogen påverkar tillgången. (Ingemarson 2004)

Jakt och fiske

Möjlighet till jakt och/eller fiske på sin fastighet är viktigt för många. Om man inte jagar själv kan det vara en ekonomisk tillgång (Persson 2000).

Annan rekreation

Annan än jakt och fiske, svamp- och bärplockning. Kan vara till exempel skogspromenader.

Tradition

Fastigheten ärvs ofta i många generationer. Skogsfastigheten länkar dels samman flera generationer och dels måste ägaren tänka på huruvida fastigheten ska gå vidare till nästa generation (Törnqvist 1995). Många skogsägare känner ett stort ansvar för att sköta skogen för kommande generationer (Ingemarson 2004). Enligt Lönnstedt (1997) är detta ett av de viktigaste målen för skogsägare, fastigheten ska bevaras och utvecklas då den ses som ett arv från tidigare generationer samt ett lån från kommande.

Sysselsättning

Ägandet av en skogsfastighet ger möjlighet till sysselsättning. Även om skogen sällan är den enda inkomstkällan ger den möjlighet till sysselsättning och en viss typ av livsstil (Törnqvist 1995). Vi valde att definiera målet sysselsättning som hobby, snarare än inkomstkälla.

Säkerhet-/likviditetsreserv

Skogen utgör ekonomisk säkerhet, för att klara oförutsedda händelser (Lönnstedt 1987).

Kolbindning

Innebär att kol tas upp ur atmosfären. Halten koldioxid minskar därmed i atmosfären vilket är positivt för klimatet (Olsson 2011). Skogsägaren kan se detta som en nytta (Andersson 2012).

Annan nytta

Något annan nytta, utöver det som finns nämnt ovan, som skogsägaren ser som ett mål.

Från början var vår tanke att vi skulle prata om vilket/vilka mål skogsägaren har i varje avdelning, men då antalet avdelningar i skogsägarens innehav kan vara mycket stort insåg vi snart att detta inte var möjligt. Vi övergick därför till att prata om målen på listan ett efter ett och skogsägaren fick prata fritt om målet och om han/hon hade det målet i någon avdelning på fastigheten. I samband med att skogsägaren uppgav olika mål frågade vi om han/hon skötte skogen på något speciellt sätt för att nå det målet.

Avslutningsvis ställde vi några korta frågor igen (bilaga 2), som är av betydelse för analysen av materialet men som vi inte ville ställa innan måldiskussionen fördes. Detta för att inte leda skogsägaren i någon riktning.

Vid intervjuerna förde vi båda två anteckningar. Vi alternerade mellan att ställa frågorna från intervjuformuläret och anteckna på det, medan den andra förde separata anteckningar. Efter genomförd intervju sammanställde vi våra anteckningar och renskrev dem i ett dokument.

För att analysera vårt material sammanställde vi svaren från skogsägarna i en matris (bilaga 3). Denna matris ger en översikt över bakgrundsvariablerna, vilka mål skogsägarna har, var i landskapet de placerar sig samt om de utför skötsel för att nå målet. Varje skogsägare tilldelades ett slumpvis valt nummer mellan 1 och 15 för att garantera anonymitet.

Vidare sammanställde vi i text vad skogsägarna har sagt om varje mål, vilka övergripande mål de har och hur de resonerar kring nuvärde. Utifrån resultaten av intervjuerna analyserade vi även vad som styr var målen placerar sig i landskapet, samt om målen på avdelningsnivå är förenliga med det övergripande målet för fastigheten. I texten refererar konsekvent vi till alla skogsägarna som ”denne” oavsett kön, för att garantera anonymitet.

3. RESULTAT

Av de 20 skogsägarna på vår lista genomförde vi intervjuer med 15 stycken. Av de övriga fem ville fyra inte medverka i undersökningen och en lyckades vi inte få kontakt med.

En översikt av varje skogsägars svar finns i matrisen i bilaga 3.

Nedan följer en sammanställning av vad skogsägarna har sagt om respektive mål på mållistan:

Naturvärden/biologisk mångfald

Åtta skogsägare uppgav att de har naturvärden som mål. Av dessa var det tre stycken som uppgav att de hade naturvärden som mål för en speciell avdelning:

- Lämnar hänsyn i form av skyddszon kring ett vattendrag. Dels för att detta är enligt rekommendationerna och dels för att denne är rädd om vattnet och vattenlevande organismer.
- Har lämnat ett område i en avdelning för att gynna den biologiska mångfalden. Området kommer att avverkas innan träden blir så gamla att det självdör.
- Uppgav först att denne inte har naturvård som ett mål för någon av sina avdelningar. Efter en stunds diskuterande kom det dock fram att skogsägaren har ett område i en avdelning där orrspel förekommer. Detta område kommer skogsägaren inte att avverka.

Nedan följer de fyra som uppgav att de har naturvärden som ett mål för hela fastigheten:

- Tycker att naturvärden är viktigt och strävar efter att skapa en mångfald i skogen. Skogsägaren vill kunna bläda med anledning av detta men känner osäkerhet om detta faktiskt är möjligt. Skogsägaren lämnar mycket lövträd i sin skog och tycker om när trädslag blandas. Dock osäkert om det är naturvård eller landskapsbilden som driver denna skötsel.
- Uppgav urlakning som något denne inte vill ska ske på fastigheten. Skogsägaren i fråga tycker inte om kalavverkning men känner inte till något annat sätt att bruka skogen. Skogsägaren är noga med att alla virkesrester ska få ligga kvar på hygget och att stubbrytning aldrig ska få förekomma. Skogsägaren uppgav att ”näringen ska stanna kvar i marken och att vi ska ha kvar skogen för det är bra för miljön och luften”.
- Uppgav att mångfalden av växter och djur är det viktigaste inom naturvärden. Skogsägaren lämnar torrträd.
- Vill att ”skogen ska fungera för växter och djur”. Samma skogsägare uppgav vid flera tillfällen att denne har en vilja att det ska se ”fint och städat ut i skogen”.

En skogsägare uppgav att denne är positivt inställd till naturvärden i den mån det finns något att skydda. Skogsägaren har lämnat högre andel skogsmark för fri utveckling än vad denne är bunden till enligt PEFC-certifieringen. Skogsägaren kan peka ut särskilda avdelningar där denne lämnat många evighetsträd.

Under intervjuerna uppgav sju skogsägare att de inte har naturvärden som mål för någon av sina avdelningar på fastigheten. De avsättningar som har gjorts är de som skogsägarna har fått råd av sina respektive inspektorer att göra och i övrig skogsmark låter skogsägarna andra mål gå före. Nedan följer kommentarer från några av de skogsägare som inte uppgav naturvärden som ett mål för någon av sina avdelningar:

- ”Naturvärden är viktigt men det blir fel när man som skogsägare blir påtvingad regelverk som måste följas istället för att bli uppmuntrad att skapa vissa miljöer.”
- ”Det är inne med naturvård”. Samma skogsägare har avsatt 5 % av sin mark till naturvårdshänsyn där denne ”avstår från att städa”.
- En av de skogsägare som inte uppgav naturvård som ett mål har en nyckelbiotop på sin fastighet. Att det är en nyckelbiotop stör inte skogsägaren nämnvärt annat än att denne uppgav missnöje över att ”det står och faller och är oordning”.

Kulturvärden

Sju av skogsägarna uppgav att de har kulturvärde som mål för den avdelning där kulturvärdet finns. Exempel på kulturvärden som finns är kolugn, samisk gravplats och bosättningar. Fyra av dessa uppgav att de tycker det är roligt att ha kulturvärden på sin fastighet. Tre av dem känner till mycket av historiken kring kulturvärdet och ser det som mycket värdefullt, varav en har varit extra noga med att rusta upp en gammal skogskoja och en annan funderar på att sätta upp informationsskyltar vid några kolbottnar. Alla har sagt att de tar extra hänsyn när skötselåtgärder utförs i närheten av kulturvärdet.

En skogsägare uppgav att det var ett problem att det fanns kulturvärden i form av gamla fångstgropar när en avverkning skulle göras i den avdelningen.

Sju stycken uppgav att de inte har några kulturvärden på sin fastighet.

Tillgång till brännved

14 skogsägare tar ut brännved från sin skog, fyra av dem uppgav att tillgången till brännved är viktig eller mycket viktig. Två skogsägare uppgav att de inte längre tar ut veden i samma omfattning som de gjort tidigare. 13 stycken tar vara på brännved från de åtgärder de utför själva i skogen, främst röjning men även till viss del gallring.

En skogsägare berättade att denne kommer att plantera vårtbjörk i en avdelning. Dels för att det fyller en funktion som brännved men även för att skogsägaren tycker att detta gynnar landskapsbildningen.

Två av skogsägarna uppgav att de låter röjningen ske lite senare för att samtidigt kunna ta till vara på grövre ved. För en av dessa fyller detta även målet att skydda tallplantor från älgbete. Den andra skogsägaren tar veden från en avdelning där björk dominerar. Här ser skogsägaren att björken gärna får fortsätta etableras.

Boendemiljö och landskapsbild

Tolv av skogsägarna har boendemiljö och landskapsbild som mål. Sex av dem har det som mål för en eller flera specifika avdelningar. Fyra stycken har det som mål både för specifika avdelningar och som ett övergripande mål för hela fastigheten. Två stycken har boendemiljö och landskapsbild som mål enbart övergripande på hela fastigheten. Alla uppgav att de på något sätt anpassar sin skötsel för att nå detta mål.

Åtta skogsägare pratade om landskapsbilden nära bostadshuset. En av dessa uppgav att det är viktigt att det är snyggt på fastigheten, det får inte buska igen, men man tänker mer på det närmre bostadshuset.

En nämnde att det är viktigt att vägar ser snygga och välskötta ut.

Åtta av de tolv skogsägarna pratade om landskapsbilden som mål för andra avdelningar än för de kring bostadshuset. Exempel på detta är:

- Ett antal avdelningar spridda över fastigheten som är vackra och som därför kommer lämnas orörda, en av dessa är en udde med tall som går ut i en myr och en är en bergstopp med gamla tallar.
- Några avdelningar med gammal blandskog av gran och tall där skogsägaren gillar att vistas, dessa ligger långt från det egna bostadshuset men i närheten av ett hus där skogsägarens kusin bor. En avdelning med en timmerställning av tall lämnades trots att det var lämpligt att avverka då grannfastigheten hade ett maskinlag i skiftet bredvid. Avdelningen lämnades på grund av att den är vacker och att pengarna inte behövdes. Ett område kommer att planteras med björk och ett annat gallras ur för att få in mer björk, då det anses vackert och behovet av brännved finns. Skogsägaren uppgav att avdelningarna som ligger mer avsides är mer ”traditionellt” skötta.
- Mycket björk har sparats på fastigheten på grund av att det är vackert. Skogsägarens far sparade också mycket björk och skogsägaren tycker att det verkar vara nyttigt för skogen.

En av skogsägarna uppgav att landskapsbilden är viktig för hela fastigheten och vill undvika att förändra landskapsbilden ”alltför mycket”. Därför ställer denne mestadels fröträdställning efter slutavverkning och markbereder sällan.

Två uppgav att de ogillar kalhyggen då det ser fult ut. Den ena uppgav en vilja hitta alternativ till kalavverkningar, men vet inte riktigt hur. Kring huset, på ett berg längre bort på fastigheten och intill ett vattendrag vistas skogsägaren mycket och brottas med hur den vackra landskapsbilden kan bevaras. Den andra skogsägaren uppgav att denne skäms över att se sina egna kalhyggen. Landskapsbilden är väldigt viktig och det enda som huggs bort är gammal gran som annars skulle bli förstörd av röta.

Svamp och bärplockning

Sex skogsägare uppgav svamp eller bärplockning som ett mål för någon av sina avdelningar.

En skogsägare plockar svamp men visar bara ökad hänsyn närmre bostadshuset. En annan skogsägare uppgav att denne finner ett värde i att plocka bär, speciellt åkerbär. Skogsägaren började för några år sedan slå en gammal åker med syfte att få in åkerbär, vilket har gett gott resultat.

Fyra stycken uppgav att de plockar svamp eller bär men att de inte anpassar skötseln efter detta mål. En av dessa uppgav att det snarare är målet med landskapsbilden som styr skötseln kring samma avdelning där denne plockar svamp.

En skogsägare uppgav att svamp- och bärplockning nog ”varit viktigare om denne bott närmre sin fastighet”.

Jakt och fiske

Totalt uppgav sju skogsägare att de har jakt eller fiske som mål.

Två skogsägare uppgav att de tar extra hänsyn vid vattendrag på grund av fiske. En av dessa har anlagt en fiskdamm invid sin stuga. Den andra uppgav att det finns fisk, och att denne fiskar någon gång per år samt att extra hänsyn tas kring vattendraget.

Tre skogsägare uppgav att de anpassar sin skötsel för att gynna vilt. En av dem sparar rönn till älgen, en annan sparar annorlunda formade träd (bågade granar) som skydd för småvilt och tänker plantera ut sålg till älgen. Den tredje lämnar hålträd och gamla aspar samt faller asp som vinterföda till småvilt. Denne skogsägare har även gjort i ordning viltåkrar och lämnar ett slutavverkningsmoget område omgärdat av en tjärn och en myr för att skapa en sammanhängande viltbiotop.

Två skogsägare uppgav att de har jakt som mål för sin fastighet men anpassar inte sin skötsel för att gynna detta mål.

Annan rekreation

Tre skogsägare berättade att de finner ett större värde i att promenera, åka skidor med mera i deras egen skog än i annan skog.

Tradition

13 skogsägare uppgav tradition som ett övergripande mål för hela fastigheten.

3 av de 13 skogsägarna har specifika avdelningar där traditionen är extra viktig. En av skogsägarna har en avdelning som stamkvistats av dennes far och skogsägaren har avgett ett löfte om att slutföra stamkvistningen. Ett annat område har samma skogsägare planterat själv och engagerat sina barn i. Denne skogsägare berättar även om en annan avdelning som blev en ekonomisk räddning en gång i tiden och som skogsägaren sedan bränt och sått själv. Skogsägaren uppgav att ”jag har en speciell känsla för dessa områden och sköter dem extra noga”.

Fem skogsägare fokuserar på nästa generation:

- Vill lämna över en välkött skog till sina barn, det ska finnas ett tillräckligt stort vireksförråd kvar för att skogsverksamheten ska gå runt ekonomiskt.
- Vill förvalta det vidare, nästa ägare ska kunna ta del av skogen.
- Tycker att det är viktigt med traditionen. Skogsägaren vill gärna lämna över fastigheten välkött och med minst lika mycket skog som när skogsägaren själv fick den och gärna med jämn åldersfördelning.
- Vill att skogen ska föras vidare i generationer. ”Åtgärder som man gör nu kanske man inte skördar frukt av förrän om många år, därför vill jag gärna tänka att den kommer stanna i slakten”.
- Ser gärna att någon av sönerna tar över, men om ingen är intresserad kommer fastigheten att säljas. Ägaren vill inte splittra fastigheten. En stor anledning till att fastigheten inte redan är såld är kopplingen till familjens rötter då fastigheten ligger i byn där skogsägaren växte upp. Men det spelar även in att behovet av pengar inte har funnits. Skogsägaren uppgav att kopplingen till rötterna var starkare i början.

Sju skogsägare pratade om en anknytning till föregående generation:

- Skogsägarens far plockhög skogen, "varför ska då jag ta ut allt? det måste finnas skog kvar, för miljön och luften."
- "Fortsätta sköta det som pappa skötte."
- Känner starkare anknytning och ägartradition till den del av fastigheten som ärvt än den som köpts på marknaden.
- "Stamfastigheten ligger närmre hjärtat, skog som min pappa varit och huggit i och där jag själv varit mycket under uppväxten." Skogsägaren hoppas att dennes barn vill ta över fastigheten. Om skogsägaren tvingades sälja en del av fastigheten skulle det bli det nytillköpta först.
- Har sparat mycket björk på fastigheten på grund av att det är vackert och för att skogsägarens far gjorde det förr.
- Sparar mycket asp på grund av att dennes kusin har en tändsticksfabrik i skogsägarens uppväxtort. Skogsägaren uppgav att "det är lite sentimentalt".
- Känner till historiken på fastigheten och har kvar mycket gamla handlingar och tycker att det är viktigt att historiken bevaras. Skogsägaren vill veta vem som tar över fastigheten och uppgav att "det är viktigare att det är rätt person än att vi får mycket betalt".

En skogsägare uppgav att det är viktigt med tradition men specificerar inte på vilket sätt:

- Tradition är viktigt, men skogsägaren har inte funderat på vem som ska ta över fastigheten. Oavsett om det är barnen som kommer ta över eller inte så är det viktigt att lämna en välskött fastighet då det ger ett större ekonomiskt värde.

5 av de 13 skogsägarna uppgav att de på något sätt anpassar sin skötsel för att nå detta mål.

Sysselsättning

Tolv skogsägare uppgav att de finner ett värde i den sysselsättning skogen medför. Sju av dem berättade om olika projekt de har i sin skog, till exempel:

- Frösträdsställning
- Gödsling
- Plantering av nya sorters träslag
- Dikesrensning

Tre av skogsägarna pekade ut särskilda avdelningar där de tycker att det är extra roligt att arbeta. Detta för att de själva varit med vid nyföryngringen av skogen och därefter kunnat följa dess utveckling.

En skogsägare ser sysselsättningen som ett mål på så vis att den leder till en inkomst.

Tre skogsägare uppgav inte sysselsättning som ett mål för någon av sina avdelningar. Två av dessa berättar att de alltför ofta ser skogsarbetet som ett måste för att de ska kunna uppges sysselsättning som ett mål.

Säkerhets-/likviditetsreserv

Åtta skogsägare uppgav att de har säkerhets-/likviditetsreserv som ett mål.

Sex stycken har specifika avdelningar som är slutavverkningsmogna men som de sparar "om det skulle krisa som en av dem uttryckte det.

Två stycken uppgav att de ser fastigheten som helhet som en likviditetsreserv. Den ena har ett lantbruk och menar att skogen har varit väldigt viktig för de investeringar som nyligen genomförts i lantbruket.

Kolbindning

Ingen av skogsägarna uppgav kolbindning som ett mål för någon av sina avdelningar. De flesta uppgav att de vet vad kolbindning är medan andra ställer sig mer frågande till betydelsen. Från två av de som vet vad kolbindning är får vi till svar att kolbindning är en biprodukt från den skogsskötsel de bedriver och inget de tänker på. ”Vet vad det är men det känns mer som något andra pratar om – det är för abstrakt”

Annan nytta

Ingen uppgav någon annan nytta som ett mål med sin skog.

3.1 Skogsägarnas övergripande mål

Vi kunde identifiera fem olika mål som skogsägarna hade som övergripande mål för fastigheten. Dessa var högsta nuvärde (12 stycken), tradition (4 stycken), sysselsättning (3 stycken), annan rekreation i form av till exempel skidåkning (1 stycken) och naturvärden (1 stycken). I bilaga 3 finns en fullständig förteckning över de övergripande målen.

Nedan följer exempel på vad skogsägarna uppgav som sina övergripande mål för fastigheten:

- Högsta möjliga ekonomiska avkastning genom att skapa högsta möjliga volymproduktion.
- Utnyttja markens fulla produktionsförmåga till rimliga investeringskostnader.
- Högsta ekonomiska vinst med vissa parametrar som styr, till exempel extra premie för visst sortiment och konjunktur. Skogsägaren sköter skogen för att få kvalitet och bästa ekonomiska avkastning.
- Skogsägarens övergripande mål är att skogen ska vara en del av inkomsten och stödja upp jordbruket, då denne lever på skogen och jorden. Målet är även att få en lika stor fastighet som skogsägarens far hade innan delningen - för att få en bättre säkerhet och stabilitet för jordbruket.
- Tradition är viktigt och skogsägaren vill förvalta det för att nästa ägare ska kunna ta del av skogen. Skogsägaren ser även skogen som en viktig källa för rekreation.
- Skogsägaren ser det som att denne förvaltar ett skogsarv och vill lämna över det i bra skick; ”inte tulla för hårt på skogskubiken”.
- Ägartraditionen är viktigare än det ekonomiska värdet. Skogsägaren vill lämna över det fint till nästa generation. Skogsägaren uppgav att skogen ska vara en plats där djur, fåglar och människor ska få plats. Även landskapsbilden är viktig.

3.2 Tänker enskilda skogsägare på hur mycket målet får påverka nuvärdet av fastigheten?

På frågan om skogsägaren tänker på hur mycket en anpassning av skötseln för att nå ett visst mål får kosta, det vill säga hur mycket det får påverka nuvärdet, svarade tio stycken att de inte tänker på det. De flesta hade inte tänkt på att nuvärdet påverkas av den hänsyn de visar.

Nedan är exempel på hur skogsägarna resonerat:

- ”Jag går på känsla och gör överslagsberäkningar vid skötselbeslut. Jag behöver inte mer precision än så.”
- ”Jag är nöjd bara jag vet att det går runt, annars är jag inte beroende av vad det kostar.”
- ”Jag vill inte veta vad det kostar utan går på magkänsla.”
- ”Om man lämnar kvar skog vid en avverkning kan man ju ta det senare; om det ger en förlorad intäkt i och med förlorad tillväxt spelar ingen roll.”
- ”Att skog får stå kvar går före ekonomi.”
- ”Vi skulle klara oss utan skogen ekonomiskt, men det skulle vara långtråkigt.”
- ”Jag tänker inte på kostnader för att få en vackrare landskapsbild nära bostadshuset, men när det är större områden och längre bort på fastigheten tänker jag annorlunda.”
- ”Jag tror inte att hänsynen som tas påverkar ekonomin alltför mycket.”

En skogsägare tänker inte på kostnader för att exempelvis ha mer löv för att få en vackrare landskapsbild nära bostadshuset, men när det är större områden som ligger längre bort på fastigheten tänker skogsägaren på kostnaden för en vackrare landskapsbild.

En skogsägare uppgav att den hänsyn som tas inte kan påverka ekonomin alltför mycket, då hänsynen inte är så stor.

Två skogsägare uppgav att de inte sköter skogen på något annat sätt än för att få högsta nuvärde.

Bara en av skogsägarna kunde säga hur mycket hänsynen till dennes mål får påverka nuvärdet; nämligen ingenting. Samma skogsägare har som mål att varje år få ta ut lika stor nettoinkomst från skogen.

3.3 Hur skiljer målen mellan olika avdelningar, är det avdelningens placering eller skogstillståndet i sig som avgör var målen finns?

Vi har analyserat vad det är som avgör var i landskapet målen placeras; om det är avdelningens placering eller skogstillståndet i avdelningen som styr. Vi har sammanfattat resultaten i tabell 1. I vissa fall styrs målen av något annat än dessa två faktorer, till exempel var man har kulturvärde som ett mål styrs av var det faktiska kulturvärdet finns, avdelningens placering och skogstillståndet är ointressanta.

Då ingen skogsägare uppgav ”kolbindning” eller ”annan nytta” som ett mål för sin skog kan vi inte ta ställning till vad det är som styr målets placering.

Tabell 1. Tabellen visar huruvida det är skogstillståndet, avdelningens placering eller annat som avgör var målet finns.

Table 1. The table shows whether it is the forest condition, the stand's placement or anything else that determines where the objective is placed.

Mål	Avdelningens placering	Skogstillstånd	Annat
Naturvärden	x	X	
Kulturvärden			x
Tillgång till brännved	x	X	
Boendemiljö och landskapsbild	x	X	
Svamp- och bärplockning	x	X	
Jakt och fiske			x
Annan rekreation			x
Tradition			x
Sysselsättning	x	X	
Säkerhets-/likviditetsreserv		X	
Kolbindning	-	-	-
Annan nytta	-	-	-

4. DISKUSSION

Efter att ha genomfört 15 kvalitativa intervjuer anser vi att det går att föra en måldiskussion på avdelningsnivå. Intervjuerna tog mellan en och två timmar att genomföra. På denna tid hann vi föra en diskussion kring målen på mållistan och få fram många åsikter och tankar från skogsägaren. Överlag kände skogsägarna till sina fastigheter väl. De flesta kunde koppla skogskartan till verkligheten och de kände till hur deras olika avdelningar såg ut. Vi kan inte se att vår provade metod att föra en måldiskussion påverkas av hur länge skogsägaren innehaft sin fastighet. Inte heller verkar avståndet som skogsägaren har till sin fastighet inverka på metoden i sig.

Vi tror att måldiskussionen blir mer specifik på avdelningsnivå än på fastighetsnivå då man går djupare in i frågan och fler åsikter från skogsägaren kommer fram. Vi märkte under måldiskussionen att det kom fram två typer av mål; mål som var kopplade till en specifik avdelning och mål som gällde över hela fastigheten. Vidare frågade vi skogsägarna om deras övergripande mål för fastigheten. Vi menar att skogsägarens viktigaste mål för fastigheten är det mål som anges som det övergripande målet. De övriga målen, både på fastighets- och avdelningsnivå, är underordnade det övergripande målet, men de är ändå viktiga. Skogen sköts för att nå fler mål än det övergripande målet och i vissa avdelningar är det avdelningsspecifika målet viktigast.

Svårigheten i måldiskussionen låg i att många av skogsägarna inte hade funderat så mycket på vilka mål de hade och/eller inte kunde uttrycka sina mål klart och tydligt, i likhet med Wilhelmssons (2011) erfarenheter. Många ställde sig frågande till tanken att prata om mål på avdelningsnivå, det var inget de hade funderat på tidigare. Det kan också bero på vad man tänker sig att ett mål är. Till exempel tradition, som var ett mål som de flesta hade, kan vara något som man inte tänker på som ett mål utan snarare är något som finns i bakhuvudet.

4.1 Går det att föra en måldiskussion på avdelningsnivå? Är den skogsskötsel skogsägaren bedriver i avdelningen förenligt med målet?

Naturvärden/biologisk mångfald

Att på avdelningsnivå föra en diskussion om naturvärden som mål fungerar bra. Man måste dock vara kritisk till vad skogsägarna uppfattar som ett naturvärdesmål, då vi märkte att det inte alltid betyder samma sak för alla.

Då vi bad skogsägarna att peka ut någon avdelning där de har naturvärde som mål pekade alla direkt ut de frivilliga avsättningar som de fått rådet av sina inspektorer att göra. Dessa avsättningar leder skogsägaren ett steg närmre en PEFC-certifiering (PEFC 2012).

Tolv stycken av de skogsägare vi intervjuade är PEFC-certifierade. Två skogsägare var osäkra på om de är certifierade och en skogsägare uppgav att denne inte är PEFC-certifierad.

Vi ställde frågan till skogsägarna om det är naturvärdet i sig som är målet med de frivilliga avsättningarna eller om målet är att kunna certifiera skogen. Till svar fick vi ofta höra att det snarare var för certifieringens skull som man valde att göra de frivilliga avsättningarna. Enligt Norra Skogsägarna är PEFC-certifieringen ett bevis på att skogen bedrivs på ett ansvarsfullt sätt och att det i sin tur ökar konkurrensförmågan (Norra Skogsägarna 2012). Norra

Skogsägarna, liksom många andra virkesköpande aktörer på marknaden, kan erbjuda premier för certifierat virke. Vi tror att denna marknadsföring av certifieringen samt möjlighet till premie ligger till grund för att många har frivilliga avsättningar. Detta leder till att målet att ha en certifierad skog inte nödvändigtvis går hand i hand med målet om naturvärden.

Ytterligare ett mål som ofta kom upp i samband med vår fråga om naturvärden var målet gällande landskapsbild. Många skogsägare pekade ut avdelningar där de valt att sköta skogen mer försiktigt och inte lika produktionsinriktat som den övriga skogen. Efter vidare diskussion kunde vi konstatera att det i flera fall var landskapsbild som var det egentliga målet i avdelningarna där skogsägaren till en början uppgav naturvärde som ett mål.

Av de som angett naturvärde som mål anser vi att merparten är kunnig om vad för slags skogsskötsel som kan gynna de naturvärden som skogsägaren angett.

En skogsägare har lämnat en skyddszon ner mot en bäck och andra skogsägare uppgav att de gärna lämnar så kallade evighetsträd¹ vid avverkningar. Båda dessa åtgärder är förenliga med god naturvård (Magnusson 2009 & Björk 2011), och därmed även med skogsägarens mål. En skogsägare uppgav att denne har en vilja att bläda för att på så vis gynna den biologiska mångfalden. Detta kan tänkas vara förenligt med målet då blädningsbruk i granskog generellt bedöms vara mer gynnsamt för den biologiska mångfalden än trakthyggesbruk. Dock måste blädningsbruket, liksom trakthyggesbruket, anpassas för att ge tillräckliga habitat åt de djur som är beroende av gammal och död ved (Lundqvist, Cedergren och Eliasson 2009).

Det fanns de skogsägare som enligt oss bedriver en skogsskötsel som inte är förenlig med deras mål att ha ett naturvärde i sin avdelning/fastighet. En skogsägare uppgav att denne i framtiden kommer att avverka ett område som nu är lämnat för fri utveckling åt naturvärden. En annan skogsägare kunde inte uppge någon särskild naturvårdsinriktad skogsskötselåtgärd denne utfört eller kommer att utföra även om denne har naturvärde som ett mål. Samme skogsägare uttryckte en vilja att det ska se städut i skogen och ser gärna att marken är fri från liggande, döda träd. Detta anser vi inte vara förenligt med att ha naturvärde som ett mål då man kan förlora naturvärden genom att plocka bort döda träd (Weslien & Widenfalk 2009).

Under intervjuerna märkte vi att bland de som uppgav naturvärde som ett mål fanns det vissa skogsägare som vi inte tror har tillräckliga kunskaper för att sköta skogen på ett ändamålsenligt vis. Det fanns även de som uppvisade god kunskap om hur ett naturvårdsinriktat skogsbruk ska se ut men som inte uppgav naturvärden som ett mål. Våra observationer finner stöd i litteraturen. I Lidströms (2007) examensarbete slår hon fast att de som har gått en skoglig kortkurs inte hade en mer positiv syn på naturhänsyn än de som inte gått någon kurs. Enligt Uliczka, Jansson och Angelstam (2004) så är kunskapen ofta underordnad andra värderingar som attitydskapare hos skogsägare. Hon menar att även om man vet att naturvård är viktigt är det andra värderingar som skapar en negativ eller positiv attityd mot detta.

Vi anser att skogsägarens värderingar ibland inte går hand i hand med deras kunskaper. Skogsägare som uppger att naturvärden är viktigt har ibland inte tillräcklig kunskap för att fatta rätt beslut för en naturvårdsinriktad skötsel. En sådan skogsägare är mer beroende av en inspektör som kan ta sig tid till att förklara vad naturvärde är och erbjuda utbildningar inom naturvård.

¹ Träd som lämnas vid skogsbruk för att bidra till och öka den biologiska mångfalden (Jakobsson 2005).

Kulturvärden

Kulturvärden är ett mål som passar bra att föra en diskussion om på avdelningsnivå då ett kulturvärde ofta är begränsat i sin utbredning och finns i en specifik avdelning.

De skogsägare som har kulturvärden som mål uppger att de tar extra hänsyn till kulturvärdet då de ser ett värde i att ha det. Men då man enligt Skogsvårdslagen § 30 ska ta hänsyn till kulturmiljövårdens intressen vid skötsel av skog (SFS 2010:930), kanske det inte blir så stor skillnad i den praktiska skogsskötseln oavsett om skogsägaren tycker att kulturvärdet är värdefullt eller ej. Däremot om kulturvärdet inte finns registrerat i Länsstyrelsens databas är det viktigt att det kommer fram i måldiskussionen att det finns där, även om skogsägaren inte ser det som ett mål. Detta för att man inte ska riskera att kulturvärdet blir förstört till exempel av maskiner vid en avverkning.

Tillgång till brännved

I vår studie är de flesta skogsägarna självverksamma². Utifrån deras svar kan vi slå fast att brännved är ett mål som lämpar sig bäst på fastighetsnivå. Detta då de tar tillvara på rester från de åtgärder de själva utför över hela fastigheten. Kanske kan man tänka sig att det blir mer avdelningsinriktat ju mindre åtgärder skogsägaren utför själv. En skogsägare som inte röjer eller gallrar kan fortfarande vilja ta tillvara på brännved men då blir det kanske mer lokaliserat till speciella avdelningar, till exempel slutavverkningsavdelningar eller avdelningar nära bostadshuset. Detta är dock inget vi med säkerhet kan säga då endast en av de skogsägare vi pratade med inte är självverksam.

Enligt oss är skogsägarnas skötsel är förenlig med deras mål. De två skogsägarna som uppgav att de har tillgången till brännved som ett mål för en avdelning uppgav också att de skötte skogen för att gynna förekomsten av brännved. Den ena kommer att plantera björk för att få björkved och gör gärna sena röjningar³ för att samtidigt kunna ta till vara på grövre ved. Skogsägaren uppgav att detta gör denne dels för att de sena röjningarna håller älgen borta från de unga tallarna och dels för att denne tycker att det är fint med lövträd i skogen. Den andra skogsägaren plockar björkved från en särskild avdelning där denne samtidigt gynnar björkens nyetablering för landskapsbildens skull. Således kombineras målet med tillgång till brännved både med målet gällande landskapsbild och med målet att gynna produktionen av tallvirke.

Boendemiljö och landskapsbild

Detta mål är mycket lämpligt att diskutera på avdelningsnivå. Våra resultat visar att skogsägarna tycker att landskapsbilden är viktig kring bostaden och i avdelningar som besitter en önskvärd egenskap; oftast att skogen anses vacker och trevlig att vistas i.

Att landskapsbilden är viktig nära bostadshuset är lätt att förstå då det är tillgängligt och synligt för skogsägaren. I våra intervjuer har det kommit fram att det finns många andra avdelningar, utöver de bostadsnära, där landskapsbilden är mycket viktig. För att fånga upp dessa tycker vi att det är lämpligt att prata om detta mål på avdelningsnivå. Vid planering bör man inte utgå från att landskapsbilden enbart ska tillgodoses nära bostadshuset.

² Med en självverksam skogsägare menar vi de som själva utför någon skogsskötselåtgärd i sin skog, såsom röjning eller gallring. Hur mycket tid skogsägarna lägger ner på skogsarbete varierar. Två stycken jobbar heltid i skogen.

³ Enligt definition är detta en tidig gallring snarare än en röjning (Agestam 2009).

De flesta av skogsägarna såg boendemiljö och landskapsbild som ett mål, i enlighet med Lidestav och Nordfjell (2002) som visat att skogsägare ser boendemiljö som en av de viktigaste nyttigheterna från sin skog.

Många av skogsägarna lämnar skogen orörd eller gynnar björk, vilket är skötsel som är förenligt med målet då det är skogsägarens uppfattning av vad som är en vacker skog. Några av skogsägarna brottas med hur de ska kunna förena detta mål med sitt brukande av skogen. Man bör därför hjälpa skogsägaren med hur dessa avdelningar kan skötas. Som exempel var en skogsägares skötsel inte förenlig med målet om landskapsbild då denne slutavverkade skog trots att skogsägaren avskyr kalhyggen.

Tre av de intervjuade skogsägarna har varken boendemiljö eller landskapsbild som ett mål för sin fastighet. Den första har andra mål som ses som viktigare. Den andra bor inte på sin fastighet och besöker den inte så ofta. Den tredje har största ekonomiska utfall som mål för alla avdelningar.

Svamp och bärplockning

Svamp och bärplockning är ett mål som placerar sig på avdelningsnivå, i och med att de kräver specifika ståndorter (Hägglund & Lundmark 2004), och det är därför lätt att föra en avdelningsinriktad diskussion kring detta. Merparten av skogsägarna kunde peka ut de avdelningar där de gillar att plocka bär eller svamp. Det var endast en skogsägare som bedrev en skogsskötsel som enligt oss var förenlig med dennes mål att gynna bärens tillväxt. Skogsägaren slår gräset på en av de skogsängar som finns på fastigheten med motivet att gynna åkerbären.

I de flesta fall fick produktionen gå först och det var sällan som skötseln anpassades efter de bär eller svampar som fanns på marken. Detta tyder på att svamp- och bärplockning som mål inte värderas högt av skogsägarna. Vi finner stöd i Lidestav och Nordfjells (2002) undersökning där skogsbär och svamp var en av de nyttor som värderades lägst av skogsägarna.

Är det då värt att föra en måldiskussion kring svamp- och bärplockning? Om diskussionen sker för att ta reda på skötselalternativ anpassade efter skogsägarens egna mål kan svamp och bär tänkas vara ett överflödigt mål ämne att diskutera. Däremot om man ska föra en diskussion relaterad till rekreationsbevarande skogsskötsel tror vi att svamp- och bärplockning är mycket relevant med tanke på att många skogsägare plockar svamp och bär, och finner rekreation i denna syssla.

Jakt och fiske

Det går att föra en måldiskussion på avdelningsnivå om jakt och fiske även om de flesta ser jakt som ett mål på fastighetsnivå och bedriver skötseln över hela fastigheten. Fiske är ofta kopplat till en avdelning där vattendraget där man fiskar finns.

Tre skogsägare anpassade sin skötsel för att gynna viltet. Vi anser att deras skötsel är förenlig med målet då de bland annat lämnar trädslag som är lämplig föda för viltet, till exempel rönn (Persson, Danell & Bergström 2004) och en skogsägare har gjort i ordning en viltåker i en avdelning och skapat en viltbiotop i en annan.

Två skogsägare har fiske som ett mål för någon av sina avdelningar. Den ena av dem har anlagt en fiskdamm i en av sina avdelningar. Den andra sade att denne fiskar mycket sällan. Samme skogsägare tar extra hänsyn vid ett vattendrag genom att lämna en skyddszon. Vi tror

dock att det snarare handlar om att följa lagen om extra hänsyn till naturvården (SFS 2010:930) än att aktivt sköta skogen för att gynna fisken.

De flesta pratade om vilt, och då framför allt om älg, som ett problem i och med betesskador på skog. Många jagar på sin egen mark men ser ändå älgen främst som ett problem. De pratade om aktiva skötselåtgärder för att motverka betesskador, till exempel att lämna lövträd och röja senare. Vi tolkar det som att det mål som går först i detta fall är målet med högsta nuvärde. Detta för att man sköter skogen för att minska tillväxt- och volymförlust och i förlängningen intäktsförlust.

Annan rekreation

Vi upplevde att detta mål inte var bundet till någon särskild avdelning hos skogsägarna. Skogsägarna uppgav att de finner en glädje i att vistas i sin egen skog och att detta för dem är rekreation.

Tradition

Det går att föra en måldiskussion på avdelningsnivå om tradition, även om det är ett mål som främst återfinns på fastighetsnivå. I de fall målet fanns på avdelningsnivå är det något speciellt med den avdelningen, till exempel att skogsägaren har vistats mycket där sedan barnsben. Målet har i många fall visat sig vara viktigare i de avdelningar som skogsägaren har ärvt eller fått som gåva än de som denne förvärvat genom köp på marknaden.

I likhet med andra studier tycker de flesta skogsägare att tradition är ett viktigt mål (Ingemarson 2004 & Lönnstedt 1997).

5 av de 13 skogsägare som hade tradition som mål uppgav att de anpassar sin skötsel för att nå detta mål, till exempel genom att inte avverka stora arealer. Detta för att kunna lämna över en skog med ett högt virkesförråd till nästa ägare. Detta anser vi är förenligt med målet.

Sysselsättning

Så gott som alla skogsägare uppgav att de har sysselsättning som ett mål för hela sin fastighet. Några skogsägare pekade ut några särskilda avdelningar där de uppgav att de tycker att det är särskilt roligt att se resultaten från deras arbeten. Det rörde sig då bland annat om avdelningar skogsägaren själv planterat och avdelningar där skogsägaren själv gått ifrån traditionellt skogsbruk⁴ och prövat på andra metoder.

Säkerhets-/likviditetsreserv

Detta är ett mål som passar bra att prata om på avdelningsnivå då skogsägarna ofta har en specifik avdelning där detta mål råder.

Skogsägarna som har detta mål lämnar ett slutavverkningsmoget område för att kunna avverka det vid ett senare tillfälle om pengarna skulle behövas. Skötseln att lämna området är förenlig med målet att ha en likviditetsreserv, så länge skogen står kvar och är frisk. De flesta skogsägare vi pratade med var mycket medvetna om problemet med röta i gammal granskog och pratade främst om tallbestånd som likviditetsreserv.

⁴ ”Trakthyggesbruk har varit helt dominerande i Sverige sedan 1950-talet, och därför har det betraktats som det normala systemet som alla andra system jämförs med.” (Albrektson et al. 2008:14)

Kolbindning

Vi tycker inte att det känns relevant att föra en måldiskussion med skogsägare om kolbindning. Ingen av de skogsägare vi pratade med har kolbindning som ett mål för sin skog. Vi valde att ta med kolbindning som ett mål i vår undersökning då Andersson (2012) i sitt examensarbete har fått en lika hög nyttoogradering på kolbindning som svamp- och bärplockning. Det stod ganska snart klart för oss att kolbindning inte var en nytta som skogsägaren var beredd att uppge som ett mål. Vi uppfattade det som att skogsägarna kan se nyttan i att skogen bidrar till kolbindning på så vis att det är bra för klimatet. De kunde dock inte uppge kolbindning som ett personligt mål de hade för sin skog utan ser det mest som en biprodukt från sitt skogsbrukande.

4.2 Tänker enskilda skogsägare på hur mycket målet får påverka nuvärdet av fastigheten?

De flesta skogsägarna har högsta nuvärde som ett övergripande mål för sin fastighet, ibland enbart det och ibland kombinerat med något annat mål. Vi anser att den skogskötsel skogsägarna bedriver för att nå sina olika mål inte alltid är förenlig med att nå det högsta nuvärdet. Till exempel nämnde många att de låter slutavverkningsmogen skog stå kvar, vilket inte ger högsta nuvärde då man ska slutavverka när medeltillväxten kulminerar för att nå högsta volymproduktion (Albrektson et al. 2008).

De flesta hade inte tänkt på vad deras skötsel får kosta i form av lägre nuvärde, eller att det kostar överhuvudtaget. Vi tror att anledningar till detta kan vara att de inte är beroende av pengarna som skogen ger eller att de inte har så bra koll på skogens ekonomi. Många skogsägare sade att de inte är i behov av pengar och avstår därför från att utföra avverkningar. Enligt bilaga 3 utgör skogsinkomsten en låg andel av den totala inkomsten, oberoende av fastighetens storlek. Vi anser dock inte att dessa siffror är tillförlitliga då vi upplevde det som att skogsägarna gjorde en väldigt grov uppskattning och egentligen inte visste svaret på frågan. De flesta är heller inte bekanta med uttrycket nuvärde, när vi har ställt frågan har vi uttryckt det annorlunda (bilaga 2).

Vår slutsats är att enskilda skogsägare inte tänker på hur mycket målet får påverka nuvärdet av fastigheten.

4.3 Hur skiljer målen mellan olika avdelningar, är det avdelningarnas placering eller skogstillståndet i sig som avgör var målen finns?

Vi anser inte att något måls placering styrs enbart av var avdelningen ligger, ofta är det en kombination av skogstillstånd och var avdelningen ligger som avgör var målet finns, se tabell 1. För vissa mål är det varken skogstillstånd eller avdelningens placering som avgör var man har målet.

Var i landskapet man har tillgång till brännved som ett mål styrs av skogstillståndet i och med att detta är avgörande för brännvedens kvalitet. Det kan också styras av avdelningens närhet till fastigheten. Kanske skogsägaren väljer att inte ta brännved om avdelningen ligger alltför otillgängligt till.

Ett liknande resonemang kan man föra kring svamp- och bärplockning. Svampen och bären är

beroende av ett särskilt skogstillstånd för att kunna växa (Hägglund & Lundmark 2004). Avdelningens placering kan dock vara avgörande för om skogsägaren ser svamp- och bärplockningen som ett mål.

Av de skogsägare som värdesätter målet om boendemiljö och landskapsbild vill många ha en vacker landskapsbild nära sin bostad. Alltså är det avdelningens placering som styr. Många skogsägare pratade om vackra avdelningar, som inte var knutna till bostadshuset, där målet var landskapsbild. Här är det skogstillståndet som avgör, att skogen besitter vissa egenskaper som anses vackra. Man kan även tänka sig att placeringen i viss mån styr även här. För att man ska besöka avdelningen ska den vara tillgänglig avståndsmässigt från bostadshuset eller väg.

Vi anser att målet om säkerhets-/likviditetsreserv är ett mål där enbart skogstillståndet avgör var det finns. Det ska vara en avdelning med slutavverkningsmogen skog, och då främst tallskog. Det spelar ingen roll var avdelningen ligger, och den kan flytta runt vartefter skogsägaren slutavverkar en avdelning och en annan avdelning blir slutavverkningsmogen.

4.4 Är målen på avdelningsnivå förenliga med de övergripande målen för fastigheten?

Vi ville se ifall det fanns några motsättningar mellan skogsägarnas övergripande mål och de mål de hade på avdelningsnivå. Motsättningar skulle kunna vara att en skogsägare har högsta nuvärde som övergripande mål och samtidigt uppger att denne att det tar väldigt mycket naturhänsyn i vissa avdelningar. Dessa mål står i konflikt med varandra då de kräver olika skogsskötsel (Weslien & Widenfalk 2009).

Som vi tidigare nämnt anser vi att skogen sköts för att uppnå flera mål än det övergripande målet. Det övergripande målet är inte konstant över hela fastigheten och det är inte överordnat alla andra mål i alla avdelningar. Detta gjorde sig gällande då vi tillsammans med skogsägarna diskuterade hur mycket målen på avdelningsnivå får påverka nuvärdet. Skogsägarna uppgav då till exempel att de låter slutavverkningar vänta då de inte har behovet av pengar samtidigt som de uppgav högsta nuvärde som ett övergripande mål. De mål som skogsägaren uppgav i specifika avdelningar kan i dessa avdelningar vara viktigare än det övergripande målet.

Vi anser därmed att målen på avdelningsnivå är förenliga med fastighetens övergripande mål.

4.5 Diskussion kring metod och felkällor

Vår ambition med detta arbete var inte att samla in tillräckligt mycket data för att få ett statistiskt säkerställt underlag. Vi använde oss av kvalitativa intervjuer för att undersöka metoden att föra en måldiskussion på avdelningsnivå. Kvalitativa intervjuer är lämpliga för att försöka förstå människors sätt att resonera (Trost 2005).

Man kan tänka sig att man använder en ljudinspelare då man för intervjuer för att säkerställa att all information fångas upp. Detta möjliggör även att man kan gå tillbaka och lyssna på resonemang igen (Trost 2005). Vi valde att inte göra detta då vår tid för denna undersökning var begränsad och ljudinspelning hade inneburit att vi fått lägga mycket tid på att lyssna igenom och skriva rent inspelningarna i efterhand. Vi förde istället anteckningar under

intervjuns gång. Detta innebär att vi kan ha gått miste om information vilket ger ett större utrymme för feltolkningar.

Då vi höll intervjuerna försökte vi i så stor utsträckning som möjligt ställa följdfrågor och få skogsägaren att förtydliga sina svar för att säkerställa att vi förstått dem rätt (Trost 2005). Men man ska komma ihåg att det är vår tolkning av deras svar vilket kan vara en felkälla.

Vi har valt att arbeta med medlemmar i en skogsägarförening. Viktigt att tänka på här är att en enskild skogsägare som är medlem i en skogsägarförening kan skilja sig på flera sätt från en enskild skogsägare som inte är medlem. Medlemmar i skogsägarföreningar har i genomsnitt ett 40 % större skogsinnehav än icke-medlemmar, de är mer självverksamma och de värderar skogsinkomsten högre än icke-medlemmar (Lidestav & Nordfjell 2002). Vidare är medlemmar i en skogsägarförening mer aktiva, kunniga och har starkare skogsbrukaridentitet än icke-medlemmar (Lidestav & Nordfjell 2002). I vår intervjustudie har Norra Skogsägarna valt ut 20 stycken av deras medlemmar. De valde att ge oss namn på skogsägare som de anser är intresserade och aktiva. Detta gör att våra resultat inte är helt representativa för den enskilda skogsägaren. Framförallt visar våra resultat på hur aktiva och intresserade enskilda skogsägare kan resonera.

En av skogsägarna vi intervjuade ägde fastigheten tillsammans med sin bror. Detta strider mot de förutsättningar som vi bad Norra Skogsägarna basera urvalet på. Vi anser dock inte att detta har påverkat resultatet då den skogsägaren vi intervjuade har eget ansvar för fastigheten och dennes bror inte är involverad i skogsbruket.

Vi anser att det går att göra förbättringar i metodiken. Då de flesta av skogsägarna vid intervjuns början inte hade en helt klar uppfattning om vad deras mål var kanske det hade varit bättre att ha två möten med varje skogsägare. Ett första möte då man pratar om vilka olika mål man kan tänkas ha och vid ett senare tillfälle ett andra möte då man för en måldiskussion. Detta för att ge skogsägaren tid att fundera över vad denne vill ha ut av sin skog. Vi tror att det optimala vore om man även tog sig tid till att följa med skogsägaren ut på dennes marker vid det andra mötet. Huruvida detta är praktiskt möjligt med tanke på den ökade tidsåtgången är tveksamt.

4.6 Slutsatser

Vi anser att det går att föra en måldiskussion på avdelningsnivå. Vi menar att under denna typ av diskussion blir frågeställningen mer specifik. Diskussionen går djupare in i frågan vilket leder till att fler av skogsägarens mål kommer fram, jämfört med när en måldiskussion förs på fastighetsnivå. Vissa av målen var kopplade till specifika avdelningar och vissa till hela fastigheten. I de flesta fall är skogsägarnas skogsskötsel förenlig med deras mål. De flesta tänker inte på hur mycket deras skötsel får påverka fastighetens nuvärde. Utifrån vår analys anser vi att målets placering styrs av en kombination av skogstillståndet och var avdelningen ligger. Målen på avdelningsnivå är förenliga med de övergripande målen för fastigheten då vi har uppfattat det som att det övergripande målet inte är konstant över hela fastigheten.

Många av skogsägarna ställde sig frågande till tanken att prata om mål på avdelningsnivå, och hade inte alltid sina mål tydligt definierade. Man skulle därför behöva utveckla metoden för att föra en måldiskussion på avdelningsnivå, till exempel genom att träffa skogsägaren vid ett flertal tillfällen för att ge denne tid att reflektera över sina mål.

5. REFERENSER

- Agestam, E. (2009). *Skogsskötselserien nr 7, Gallring* [online]. Tillgänglig: <http://www.skogsstyrelsen.se/Global/PUBLIKATIONER/Skogsskotselserien/PDF/07-Gallring.pdf> [2012-04-20].
- Albrektson, A., Elfving, B., Lundqvist, L., Valinger, E. (2008). *Skogsskötselserien nr 1, Grunder och samband* [online]. Tillgänglig: <http://www.skogsstyrelsen.se/Global/PUBLIKATIONER/Skogsskotselserien/PDF/01-Skogsskotseln%20grunder%20och%20samband.pdf> [2012-04-22].
- Andersson, E. (2011). *Skogsskötselstrategier för medlemmar i skogsägareföreningen Norrskog*. Examensarbete. Umeå: Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Björk, H. (2011). *Evighetsträd*. Examensarbete. Skinnskatteberg: Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Boyd, R. G. (1984). Government support of nonindustrial production: The case of private forests. *South. J. Econ* 51:89-107.
- Hägglund, B. & Lundmark, J-E. (2004). *Handledning i bonitering med Skogshögskolans boniteringssystem. Del 3, Markvegetationstyper – skogsmarksflora*. 4. uppl. Jönköping: Skogsstyrelsen.
- Ingemarson, F. (2004). *Small-scale forestry in Sweden – owners' objectives, silvicultural practices and management plans*. Diss. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet.
- Jakobsson, R. (2005). *Inverkan av evighetsträd och beståndskanter på virkesproduktionen*. Umeå: Sveriges Lantbruksuniversitet. Fakta Skog nr 5. ISSN 1400-7789.
- Lantz, A. (1993). *Intervjumetodik: den professionellt genomförda intervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lidestav, G. & Nordfjell, T. (2002). *Med skogsägaren i fokus*. Stockholm: LRF Skogsägarna.
- Lindström, E. (2007). *Vad påverkar skogsägarnas naturhänsyn vid föryngringsavverkning i region Mellannorrland?* [online]. Examensarbete. Tillgänglig: <http://epsilon.slu.se/10528361.pdf> [2012-04-23].
- Persson, O. (red.) (2000). *Lönsamt familjeskogsbruk: skogsgårdens ekonomi och framtidsfrågor*. Stockholm: LRF Skogsägarna.
- Lundqvist, L., Cedergren, J., Eliasson, L. (2009). *Skogsskötselserien nr 11, Blädningsbruk* [online]. Tillgänglig: <http://www.skogsstyrelsen.se/Global/PUBLIKATIONER/Skogsskotselserien/PDF/11-Bladningsbruk.pdf> [2012-04-23].
- Lönnstedt, L. (1987). Avverkningsintensitet samt privat- och socioekonomiska beslutsvariabler hos olika småskogsägarkategorier. I: *Garpenbergsseminariet om*

skogsbrukets potential för arbetstillfällen och försörjning på landsbygden. 113-122. Garpenberg: Sveriges Lantbruksuniversitet, Svenska sällskapet för landbygdsutveckling.

Lönnstedt, L. (1997). Non-industrial private forest owners' decision process: A qualitative study about goals, time perspective, opportunities and alternatives. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 12:302-310.

Magnusson, T. (2009). *Skogsskötselserien nr 13, Skogsbruk, mark och vatten* [online]. Tillgänglig: <http://www.skogsstyrelsen.se/Global/PUBLIKATIONER/Skogsskotselserien/PDF/13-Skogsbruk%20-%20mark%20och%20vatten.pdf> [2012-04-23].

Mattsson, L., Boman, M., Kindstrand, C. (2003). *Privatägd skog: Värden, visioner och forskningsbehov*. Alnarp: SUFOR/Brattåsstiftelsen. ISBN 91-576-6622-9.

Norra Skogsägarna. (2012). Certifiera ditt skogsbruk [online]. Tillgänglig: <http://www.norraskogsagarna.se/templates/Page.aspx?id=510> [2012-04-22].

Olsson, R. (2011). *Hugga eller skydda? Boreala skogar i klimatperspektiv*. Stockholm: Svenska naturskyddsföreningen och Världsnaturfonden WWF. ISBN: 978-91-558-0052-9.

PEFC. (2012). Svenskt PEFC certifieringssystem för uthålligt skogsbruk [online]. Tillgänglig: <http://www.pefc.se/images/stories/Documents/Standarder/pefc%20swe%200001%20-%20svenskt%20pefc%20certifieringssystem%20fr%20uthlligt%20skogsbruk%20120118.pdf> [2012-04-20].

Persson, I-L, Danell, K, Bergström, R. (2004). *Hur många älgar kan ungskogen föda på sikt?* Umeå: Sveriges Lantbruksuniversitet. Fakta Skog nr 8. ISSN 1400-7789.

Skogsstyrelsen. (2011). *Skogsstatistisk årsbok* [online]. Tillgänglig: [http://www.skogsstyrelsen.se/Global/myndigheten/Statistik/Skogsstatistisk%20årsbok/01.%20Hela%202011%20-%20Entire%202011/Skogsstatistisk%20årsbok%202011%20\(hela\).pdf](http://www.skogsstyrelsen.se/Global/myndigheten/Statistik/Skogsstatistisk%20årsbok/01.%20Hela%202011%20-%20Entire%202011/Skogsstatistisk%20årsbok%202011%20(hela).pdf) [2012-04-23].

Skogsvårdslag (1979). Stockholm. (SFS 2010:930).

Sonnesson, J., Eriksson, I., Pettersson, F. (2006). *Beslutsunderlag för privatskogsbruk, slutrapport*. Uppsala: Skogforsk. Arbetsrapport nr 610. ISSN 1404-305X.

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Törnqvist, T. (1995). *Skogsrikets arvingar: En sociologisk studie av skogsägarskapet inom privat, enskilt skogsbruk*. Diss. Uppsala: Sveriges Lantbruksuniversitet.

Uliczka, H., Jansson, G., Angelstam, P. (2004). *Heltidsskogsägare minst positiva till naturvård – men rätt utbildning kan ändra attityder*. Umeå: Sveriges Lantbruksuniversitet. Fakta Skog nr 1. ISSN 1400-7789.

Weslien, J., Widenfalk, O. (2009). *Skogsskötselserien nr 14, Naturhänsyn* [online]. Tillgänglig:<http://www.skogsstyrelsen.se/Global/PUBLIKATIONER/Skogsskotselserien/PDF/14-Naturhansyn.pdf> [2012-04-20].

Wibe, S. (2012). *Skogsekonomi: en introduktion. VT2012*. Umeå: Institutionen för skogsekonomi, Sveriges Lantbruksuniversitet.

Wilhelmsson, E. (2011). *Enskilda skogsägarnas målformulering*. Umeå: Sveriges Lantbruksuniversitet. Arbetsrapport 305 2011. ISSN 1401-1204. ISRN SLU-SRG-AR-305-SE.

Bilaga 1

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för skoglig resurshushållning

2012-03-07

Intervjuer om mål med skogsägandet

Hej!

Vi heter Hilma Nilsson och Emma Berglund och vi studerar tredje året på jägmästarutbildningen vid SLU i Umeå. Vi har precis påbörjat arbetet med vår kandidatuppsats som handlar om privata skogsägares mål med sin skog. Vi behöver intervjuva ett antal skogsägare och därför kontaktar vi dig. Vi har fått ditt namn från Norra skogsägarna.

Syftet med vår uppsats är att få en bild av privata skogsägares mål med sitt skogsägande. Tidigare studier har fokuserat på vilket övergripande mål skogsägaren har med hela sin fastighet. Vi är intresserade av att undersöka mål på avdelningsnivå samt hur man vill anpassa sin skötsel efter dessa mål. Vi skulle vilja träffa dig för att ställa ett antal frågor om detta och vi hoppas att du är villig att ställa upp och hjälpa oss! Vi beräknar att intervjun tar cirka en timme. Resultaten kommer vi att använda oss av i vår uppsats som kommer att publiceras via SLU. Svaren redovisas anonymt och kommer inte att kunna kopplas till namn eller fastighet.

Vi kommer att kontakta dig inom ett par dagar för att boka in en tid och plats för intervjun. Om du har några frågor är du givetvis välkommen att ringa eller mejla oss eller vår handledare.

Med vänlig hälsning

Hilma Nilsson
070-317 71 87
hini0001@stud.slu.se

Emma Berglund
073-027 80 79
embe0001@stud.slu.se

Jag hoppas du kan ställa upp på en intervju som jag hoppas och tror blir intressant både för studenterna och för dig som skogsägare. Tack på förhand.

Erik Wilhelmsson
Universitetslektor i skoglig planering vid SLU

Bilaga 2

Intervju angående skogsägares mål på avdelningsnivå

Namn: _____

Tel.nr: _____

Datum: _____

Inledning: Vårt syfte med den här intervjuen är att få en bild av skogsägares mål med sin skog. Tidigare undersökningar har gjorts på vad man har haft som övergripande mål med hela sin fastighet. Vi vill konkretisera och fördjupa frågeställningen genom att undersöka skogsägarens mål på avdelningsnivå. Vi kommer även att ställa frågor hur man har anpassat sin skötsel efter dessa mål.

Vi kommer att dokumentera genom att föra anteckningar och intervjun beräknas ta en timme. Resultaten kommer att användas i vårt kandidatarbete som kommer att publiceras via SLU. Svaren kommer att behandlas anonymt och kommer inte att kunna kopplas till namn eller fastighet.

Om du har några frågor under vägens gång går det alltid att ta kontakt med Emma och Hilma. Intervjupersonen har rätt att före, under eller efter intervjun avbryta arbetet.

Vår handledare kommer att ta del av data under arbetets gång, men då i anonym form.

Del 1: Frågor om ditt skogsinnehav

1) _____ **Hur stort är ditt skogsinnehav?**

- a. 0-50ha
- b. 51-100ha
- c. 101-250ha
- d. 251-500ha
- e. >500ha

2) _____ **Hur förvärvade du ditt skogsinnehav?**

- a. Arv och/eller gåva
- b. Köp inom släkt
- c. Köp på marknad

3) _____ **Hur länge har du stått som ägare till fastigheten?**

- a. Mindre än 10 år
- b. Mellan 10 och 20 år
- c. Mer än 20 år

- 4) _____ **Är du ensam ägare till din fastighet**
- a. Ja
 - b. Nej, jag äger den tillsammans med min make/maka/sambo.
- 5) _____ **Hur stort är ditt ansvar över fastigheten?**
- a. Jag har ensamt ansvar
 - b. Jag delar ansvaret
 - c. Jag har inget ansvar
- 6) _____ **Hur nära bor du din fastighet?**
- a. Jag bor på min fastighet
 - b. Jag bor inom 10 mil från min fastighet
 - c. Jag bor längre än 10 mil från min fastighet

Del 2: Mål

- 1) _____ **Gradering av dina mål med skogen**
Här kommer vi att fylla i ett formulär som finns i bilaga 1.

Frågan vi vill ställa till dig är följande: ***Om du vill få ut någon annan nytta utöver bästa ekonomiska utfall (kallas för högsta nuvärde) från denna avdelning vilken/vilka skulle detta vara? Ange vilka nyttor och gradera dem där 1 är viktigast för dig.***

- 2) _____ **På vilket vis ämnar du uppfylla ditt/dina mål med respektive avdelning?**
Tar du eller kommer du att ta hänsyn till ditt mål i din skötsel av skogen? (Kom ihåg: vissa mål behöver man inte ta någon speciell hänsyn till.) På vilket sätt?

Finns det någon åtgärd som du inte vill göra men som du känner att du måste/bör göra?

Hur mycket kan du tänka dig att detta får påverka den totala virkesproduktionen?

- 3) _____ **Vilken hänsyn har tagits de senaste 10 åren på respektive avdelning?**
Vad tycker du om den hänsyn som har tagits?
- 4) _____ **Vad är ditt övergripande mål för hela skogsfastigheten?**

Del 3: Frågor om dig som skogsägare

- 1) _____ **Vilka åtgärder utför du/ni själv i din/er fastighet?**
- a. Slutavverkning
 - b. Markberedning
 - c. Plantering
 - d. Røjning
 - e. Gallring
- 2) _____ **Är din skog certifierad?**
- a. Ja, med PEFC
 - b. Ja, med FSC
 - c. Ja, med båda
 - d. Nej
- 3) _____ **Hur följer du utvecklingen inom skogsbruket?**
- a. Genom att läsa skogstidningar
 - b. Genom deltagande på skogsdagar, skogskvällar eller liknande
 - c. Genom deltagande på studiecirkel
 - d. Genom att prata med andra skogsägare
 - e. Annat: _____
- 4) _____ **Vad uppskattar du skogens genomsnittliga andel av inkomsten vara?**
- a. 0-10%
 - b. 11-30%
 - c. 31-50%
 - d. 51-100%

Bilaga 3

Här sammanfattas varje skogsägares bakgrundsvariabler samt vilka mål de har angett att de har och om målet är på avdelnings- eller fastighetsnivå samt om de tar någon hänsyn till målet i sin skötsel. Här framgår även skogsägarens övergripande mål för fastigheten.

Skogsägare	Fastighetens storlek, hela/prod (ha)	Förvärvs-sätt	Ägare antal år	Ensam ägare?	Ansvar	Bor på fastig-heten	Själv-verksam	Certi-fierad	Inkomst		Natur-värden	Kultur-värden	Bränn-ved	Boende/Landskaps-bild	Svamp/Bär	Jakt/Fiske	Annan rek-reation	Tradi-tion	Syssel-sättning	Säker-het	Högsta nuvärde
									fr skog	%											
1	>500	Köp på marknad/ Gåva	>20	Ja	Ensam	Ja	Ja	PEFC	31-50 %		A, S	A, S	F	A, S		A, S		F, A, S	F	A	Ö
2	0-50	Av	>20	Med	Ensam	10 mil	Ja	PEFC	11-30 %		F, S		F	A, S	A	F, S		F	F, Ö	A	Ö
3	101-250	Gåva	<10	Ja	Ensam	Nej	Ja	PEFC	11-30 %		A, S	A, S		A, S		A			F	F	Ö
4	101-250	Köp inom familj	>20	Ja	Ensam	7 mil	Ja	PEFC	0%				F						F	F	Ö
5	101-250	Köp släkt	>20	Med	Ensam	Ja	Ja	PEFC	0-10 %				F	F, A, S	A		F	F	F	F	Ö
6	0-50	Av	>20	Ja	Ensam	Nej	Nej	Nej?	0-10 %				F					F, Ö	F, Ö	A	Ö
7	51-100	Köp släkt	>20	Med	Delat	Ja	Ja	Nej	0-10 %		A, S	A, S	F, A, S	F, A, S	A, S			F, Ö	F	A	
8	101-250	Köp släkt +marknad	>20	Med	Ensam	Ja	Ja	PEFC	11-30 %		A, S	A, S	F	A, S		F, S		F, A, S	F	A	Ö
9	51-100	Köp inom släkt	10-20	Ja	Delat	Ja	Ja	Nej?	0-10 %		F, S		F	F, A, S				F, S, Ö			
10	101-250	Av + köp marknad	10-20	Ja	Ensam	Ja (500m)	Ja	PEFC	11-30 %				F	A, S	A, S	F		F	F	F	Ö
11	101-250	Köp släkt +marknad	>20	Ja	Ensam		Ja	PEFC	0-10 %		A, S	A, S	F	F, S				F	F, Ö		Ö
12	>500	Av + köp marknad	>20	Ja	Ensam	Ja	Ja	PEFC	0-10 %		F, A, S	A, S	F		A	F, A, S		F	F	A	Ö
13	51-100	Gåva	<10	Med	Delat	Ja	Ja	PEFC	11-30 %		F, A, S		F	F, A, S	A		F, Ö	F, Ö	F, Ö		Ö
14	51-100	Köp släkt +marknad	>20	Med	Ensam	Ja (1 km)	Ja	PEFC	11-30 %				F	F, S			F	F, S, Ö	F		Ö
15	251-500	Av (köp ut system)+köp marknad	>20	Ja	Ensam	Ja	Ja	PEFC	11-30 %		A, S	A, S	F, A, S	A, S		F		F, A, S, Ö			

A = Mål på avdelningsnivå
 F = Mål på fastighetsnivå
 Ö = Övergripande mål
 S = Målanpassad skötsel förekommer